

BIRGITTA OHLSSON
DUKTIGA
FLICKORS
REVANSCH

FORUM

Diagramkällor

s. 108: SCB

s. 147: Arbetskraftsundersökningarna, SCB

s. 153: SCB

s. 154: Yrkesregistret, SCB

s. 161: Försäkringskassan

s. 164: Sveriges riksdag

Bilden på för- och eftersättsblad är tagen i Vilnius den 30 augusti 2013 under Litauens EU-ordförandeskap. Fotograf okänd.

Tidslinjen som löper genom boken är utformad efter en årtalslista hämtad från Göteborgs universitets nationella bibliotek för genusforskning, KvinnSam.

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm

www.forum.se

Copyright © Birgitta Ohlsson 2017

Omslag: Anders Timrén

Omslagsfoto: Sanna Sjöswärd

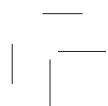
Tryckt 2017 hos ScandBook AB, Falun

ISBN 978-91-37-14657-7

*Till Stella och Olivia,
mina älskade döttrar.*

*Till Eva och Bengt,
mina föräldrar som gav mig mina
värderingar, förväntningar och möjligheter.*

*Och till min kära make Mark,
som gör drömmar möjliga.*

Innehåll

Förord 10

Duktiga flickans dagbok 16

Vem är den duktiga flickan? 28

Min egen duktiga flicka 38

Möjligheterna 60

Myterna 74

- Myt 1. Duktiga flickor får anorexi av att plugga hårt
- Myt 2. Duktiga flickor är psykiskt sköra
- Myt 3. Duktiga flickors skolframgångar beror på flumskolan
- Myt 4. Duktiga och särbegåvade flickor tar plats
- Myt 5. Duktiga flickor gynnas av en "kvinnlig" skolmiljö
- Myt 6. Duktiga flickor är vinnare vid grupparbeten
- Myt 7. Duktiga flickors karriär missgynnas när de blir mammor
- Myt 8. Duktiga flickors duktighet bekräftas av män
- Myt 9. Duktiga flickor är vita svenska medelklasskvinnor
- Myt 10. Duktiga flickor undervärderar sin duktighet

Motståndet 98

- Vänsterns motstånd 99
- Konservativans motstånd 113
- Populärkulturens motstånd 135

Makten 142

Duktiga flickans 10 budord 170

1. Du ska kräva meritokrati
2. Du ska inte låta din bakgrund avgöra din framtid
3. Du ska inte curla karlarna
4. Du ska inte känna skuld
5. Du ska avslöja småpåvarna
6. Du ska välja den rätta/rätte med omsorg
7. Du ska inse att cash is queen
8. Du ska säga ja till makt
9. Du ska vara snäll, men inte dumsnäll
10. Du ska följa din kanariefågel

Slutord 202

- Tack 206
- Noter 208
- Källor 216

- 1632 Flickskola grundas i Västerås av Johannes Rudbeckius
- 1748 Eva de la Gardie, första kvinna i Vetenskapsakademien
- 1773 Ulrika Pasch, första kvinna i Konstakademien
- 1773 Anna Hammar-Rosén, första kvinna som tidningsutgivare
- 1842 Obligatorisk folkskola införs för kvinnor och män
- 1845 Lika arvsrätt för kvinnor och män införs
- 1846 Ogifta kvinnor (änkor och fränskilda) tillåts att arbeta inom hantverk och handel
- 1853 Kvinnor får rätt att undervisa i små folkskolor
- 1858 Ogifta kvinnor som fyllt 25 år får rätt att bli myndiga efter anmälan hos domstol
- 1859 Kvinnor får inneha vissa lägre lärartjänster och statstjänster
- 1861 Högre lärarinneseminariet grundas
- 1862 Kvinnor (ogifta kvinnor och änkor) och män får inkomstgraderad kommunal rösträtt
- 1863 Ansökningsförfarande för att bli myndig tas bort för ogift kvinna
- 1864 Ogifta kvinnor får samma formella rättigheter som män i det privata näringslivet

FÖRORD

”Jag kräver ingenting, men jag vill ha allt.”

Dessa ord, formulerade av skådespelerskan Ingrid Bergman, fick mitt tonåriga jag i slutet av åttiotalet att känna en enorm komma hem-känsla. Att som kvinna kunna få allt. Att inte tvingas ha lägre ambitioner. Att faktiskt få tillåta sig själv att ha precis samma drömmar som män. Att inte behöva vara antingen mamma eller yrkeskvinna, utan både och. Att flit, strävsamhet och förväntningar alltid ska löna sig. Att aldrig låta någon stå i vägen för mina drömmar. Kort sagt en ”jag vill ha allt-feminism”, varken mer eller mindre. Detta skulle vara min feminism, och detta är min feminism än i dag.

Men jag var allt annat än kavat och stridbar som liten. Jag var en typisk kuddflicka. Tyst, timid och tänkande. Och väldigt duktig. Jag var frökens lilla hjälpreda som sattes mellan skolans bråkigaste pojkar i klassrummet för att likt en mjuk kudde dämpa deras bråk. Jag var den som snällt väntade på att få ordet, men jag fick det sällan. Jag hatade det. Jag hatar fortfarande när duktiga flickor reduceras till självutplånande hjälpgummor åt andra – oavsett om det är i förskolan, äktenskapet eller på arbetsplatser. Jag avskyr när begåvade kvinnor, redo att spränga glastak, trängs bort av manliga småpåvar eller sopas undan av curlingkvinnor. Jag har sett detta i politiken, i klassrum, i näringslivet och i hederskulturen. Men nu har jag fått nog.

Vi lever i ett Sverige som gång på gång koras till ett av världens mest jämställda länder. Ett Sverige där flickor och pojkar växer upp sida vid sida med samma friheter, möjligheter och rättigheter på papperet. Ett Sverige med öronmärkta ”pappamånader” i föräldraförsäkringen, kraftigt subventionerad barnomsorg och uppemot hälften kvinnor bland de folkvalda riksdagsledamöterna. Men också ett Sverige där försvinnande få kvinnor leder näringslivets tyngsta bolag och där arbetslivet fortfarande är djupt könssegregerat. Ett Sverige där flickor som växer upp i förorternas patriarkala parallellsamhällen, stundom helt genomsyrade av hedersförtryck, inte kan vänta sig samma nivå av jämställdhet. Ett Sverige där feminismens ideal tyvärr glidit isär på många sätt. Olika måttstockar gäller för olika flickor, beroende på deras ursprung. På samma sätt som Sverige blev det sista landet i Norden att ge kvinnor rösträtt blir vi det sista nordiska landet med en kvinna som statsminister. Ett Sverige som lyckas bättre med en feminism på bredden än en feminism på toppen.

Jag har skrivit en hyllningsbok till alla duktiga flickor. En stridsskrift mot dem som vill hålla henne tillbaka – oavsett om det är konservatismen, traditionen eller religionens mansgrisar som upprätthåller förseglade glastak, oavsett om det är vänsterns ”vänta-med-din-egen-klassresa-tills-alla-andra-också-kan-göra-den-kollektivister” eller populärkulturens nedsättande raljerande över ”prestationsprinsessor”. Det är en bok för alla duktiga flickor som sitter fast i utanförskapets förorter, glömda av samhället och tillbaka-hållna av en grym hederskultur. Det är en upprättelsebok som vill förvandla bilden av den högpriesterande kvinnan från en självutplånande nickedocka till en medveten individ som gör egna val.

Att skriva den här boken har fått mig att tänka mycket på den jag är i dag. Från en blyg, begåvad och fåordig flicka som först i slutet av sin gymnasietid höjde sin politiska röst, formulerade sin egen feminism och för alltid strök orden blyg, timid och tyst framför sitt namn. Duktig flicka förblev jag. Och är än i dag.

Jag har aldrig någonsin skämts för eller skrämmts av min duktighet. Jag uppmuntrades redan som liten att alltid göra mitt bästa. Att ta skolan på största allvar. Att vara duktig för min egen skull. Att inte behöva ta mig an den ack så duktiga, men ack så torftigt skavande kvinnoroll som släktens duktiga kvinnor tidigare hänvisats till. Att helt enkelt veta mitt värde. Detta har hjälpt mig enormt genom åren, både på ett personligt, professionellt och politiskt plan.

För det är inte fult att vara duktig. Den största risken är inte att sikta för högt och misslyckas, utan att sikta under sin förmåga. Den duktiga flickan är smart, skarp och driven. Om henne handlar min bok. Och om att vara duktig för sin egen skull. Alla borde vara duktiga flickor. Det är dags för de duktiga flickornas revansch.